

1 слайд: VII регионална историческа конференция „История и памет“
„Другият прочит на историята. Жените в историята“

Пелагия Видинска - „Отличава я талантът ѝ, защото модата е изкуство“

2 сл. : Коя е Пелагия Видинска?

Наричат Пелагия Видинска – „недостижимата“ и „българската Коко Шанел“.

Тя родена през 1896 в семейството на военния Тодор Кръстев. Пелагия получава фамилията си заради Видин – крайдунавския град, в който баща ѝ като офицер е разквартируван. Семейството ѝ цени книгите и образованието. Пелагия получава високо образование, завършвайки Солунската девическа гимназия. Владее отлично немски и френски и още като девойка Видинска пътува до Париж, където успява да комуникира на равно с модните къщи, налагащи тенденциите в европейската мода. Запознава се с последните модели на най-старата парижка модна къща Ланвен и с модерното изкуство на Шанел. Когато се прибира в България, целта на Пелагия вече е ясна – тя иска своя собствена модна къща. Идеята се осъществява бързо, като в началото ателието на Видинска се намира в една от най-представителните сгради на улица „Граф Игнатиев“. В него находчивата модистка изгражда дори малък подиум по парижки образец, на който се правят ревюта и клиентките могат да видят моделите в цялата им елегантност. По-късно премества ателието си на ул. „Леге“ и го превръща в център на модата в столицата.

3 сл.: „Модата днес е изкуство, в което се твори“ – казва Пелагия Видинска в интервю, за списание „Моден журнал“ бр. 1 от 1928 г. Пелагия е сред малкото професионалистки, която всеки сезон пътува до столицата на великата естетика - Париж. Смята се, че тя е допускана дори зад кулисите на ревю на модната къща „Ланвен“, приемана е любезно от самата Жана Ланвен, създателката на култовата марка. Стилистката общува пряко с най-големите френски модни къщи. Влиянието на Париж се усеща във всяка нейна визия и модел. Тя споделя как нейните модели на рокли предизвикват голям интерес в Париж и че френска модна къща ѝ поръчва да изработи облекла с български бродерии. След всяко завръщане от Париж тя подготвя зашеметяващи колекции с най-новите тенденции в дамската мода, която е представяна пред софийска публика. Но нито за миг Пелагия Видинска не копира вече видяното, а създава свой неповторим почерк.

4 сл. : В историята на модата остава ревюто от 1928 г. в софийския театър

„Роял“ Пелагия Видинска влиза във всички вестници през 1928 година с това ревю. В него са включени двадесет модела. В дефилето Видинска показва не само всекидневни, официални, бални и сватбени феерии с ниски талии и плисета, но и носии, наречени на градове и региони, чиито културни традиции интерпретира: „Македония“, „Охрид“, „Ловеч“, „Шопкиня“, „Болярка“... Моделите и двете серии са осъществени от първокласни тъкани – крепдешин, марокен, сатен, жоржет, муселин. Няма корсети, няма ограничения във фантазията. Музикалният фон и сценографията са в духа на народното изкуство.

5 сл.: Работи за известни дами ...

Пелагия Видинска създава облекла за царица Йоана;

Родната модна сцена познава бляскави периоди, базирани на отлични идеи и перфектно майсторство. Между двете световни войни през миналия век дамите в Царство България са не по-малко елегантни от европейките. Видинска ясно съзнава, че парижката мода е неприложима в българските условия, но това не ѝ пречи да се възхищава на парижките дизайнери. Дизайнерката се обръща за вдъхновение към един от характерните елементи в традиционната българска култура – *шевицата*.

Съчетаването на модерен европейски силует на дрехата с мотиви от българските шевици е уникално в работата на Пелагия Видинска и този стил ѝ създава популярност и верни клиенти. Сред тях е царица Йоанна, която дълги години се доверява на нейния вкус. Роклите на Видинска са сред любимите тоалети на царицата.

Самата Пелагия Видинска споделя, че получава поръчка от Париж за серия тоалети с български шевици и украси.

Облича първата Мис България – Люба Йоцова;

През 1929 година Пелагия Видинска подготвя Люба Йоцова за първото издание на „Мис България“, от което зависи дали страната ни ще участва на европейския конкурс за най-красива жена, с финал в Париж. Всички наблюдаващи конкурса, жури и публика, са очаровани не само от физическата красота на Люба Йоцова, но и от нейната елегантност.

Мими Балканска – „царицата на оперета“;

Сред най-горещите почитателки на Пелагия Видинска е и Мими Балканска – най-голямата звезда на българската оперета за всички времена. Тя неведнъж се кълне в уменията на Пелагия да превръща всяка дреха в произведение на изкуството. Певицата, която специализира в Берлин и Виена и познава отблизо европейските витрини, високо цени съвършения нюх на Видинска към съчетаването на класиката с фолклора.

Леа Иванова.

Популярната певица Леа Иванова избира за дебюта си на една от столичните сцени „черна карирана пола с бяла блуза и шалче“ на Видинска. И двете са наясно, че това е съчетанието, което не допуска моден провал.

6 сл.: Животът ѝ след 9.09.1944 г.

След 9 септември 1944 година Видинска е сред известните софиянки, които успяват да останат встрани от бурните политически събития и да „спестят“ присъствието си в черните списъци на новата комунистическа власт. Наричат Пелагия Видинска „българската Коко Шанел“ – може би защото и двете започват пътя си в модата по едно и също време, винаги се носят изискано и са непримирими по отношение на качество и вкус. Но за разлика от френската дизайнерка, чиято модна империя процъфтява, българската модистка след 9.09. 1944 година, остава без модната си къща, но поне не е обявена за враг на народа. Като всепризнат експерт в жанра на Пелагия е позволено да изработи народните носии на ансамбъл „Филип Кутев“. След 1944 г. тя става главен майстор на шивашкото ателие на Народния театър. С облеклата, които създава в светлината на прожекторите излизат примадоните на театъра - Ирина Тасева, Иванка

Димитрова, Таня Масалитинова, Маргарита Дупаринова. В спектаклите те се чувстват като истински кралици на елегантността, носейки роклите на Пелагия Видинска.

Видинска умира през 1960 година.

7 сл.: Спомени за Пелагия Видинска

В шиенето я наследява нейната племенница – Лиляна Видинска, дъщерята на брат ѝ. Тя разказва за леля си, че е абсолютна перфекционистка: от силуета до копчетата. В собствения ѝ гардероб доминират костюми в две части, но без панталон. Строго държи на аксесоарите и не излиза без шапка, шал и ръкавици. „... На проба, ще огледа тоалета от всички страни и ще нанесе корекциите с карфичка, за да бъде всичко както следва. Нейните дрехи и тези на моята майка Димка още са актуални за тези, които ги пазят... Леля ми се носеше много изискано ... Скромно, но с финес. Не носеше панталон. Някой път у дома се намяташе с хубав шал. ... Аз, която бях момиченце, девойка, не излизах дори до ъгъла на улицата да купя вестник на баща ми, без да съм с чорапи, с ръкавици и с шапка. Това бе немислимо за нашия кръг хора“.

Елица Павлович, автор на проект „Будителките“ казва за Пелагия Видинска: „Отличава я талантът ѝ, защото модата е изкуство. И тъй като е добре образована по отношение на работата си, това ѝ е позволява да направи интересна амалгама между класическите рокли с ниска талия и специфичните жакети, от една страна, и, от друга - българските ширити и шевици. Виждаме го особено добре на някои от най-известните снимки на царица Йоанна и на мис България Люба Йоцова. Освен това има добър търговски нюх и създава модната си къща абсолютно сама. Тя се мести няколко пъти във все по-големи ателиета, докато накрая се установява на ул. „Леге“. В цялата сграда са работят нейните шивачки, тук приема клиентите си и провежда ревютата си, а това е изключително постижение за сама жена,”

За разлика от Коко Шанел, Пелагия няма подкрепата на заможен покровител. Може би заради този свой подранил феминизъм Видинска, шие на символични цени за момичета от народа. През 20-те и 30-те години на XX век, творят много жени дизайнери – не само в Европа, но и у нас. Пелагия Видинска е част от голямото движение в модата. От интервютата, които дава в онази епоха, става ясно, че Пелагия Видинска, вярва в мисията си – да допринесе за прогреса на София. Тя изцяло променя разбирането на българката за стил и класа. В страниците на българската мода след Освобождението, Пелагия Видинска се подписва с една дума, изящно съшита и безпогрешно скроена – Красота!